

**Intohimona
leijalautailu**

**Ruokahävikki
hallintaan**

**Taiga Chocolate
vie suklaata
maailmalle**

TEEMA

**Saunominen
on jälleen
trendikästä**

Antti Merilehto
**"Älä pelkää
tekoälyä"**

Datassa piilee avain asiakasymmärrykseen

HYVÄN ASIAKASSUHTTEEN ylläpitämisessä ja lisäarvon luomisessa tärkeintä on asiakkaan ymmärtäminen ja siihen perustuva asiakaskokemuksen kehittäminen. Energiayhtiön asiakkaita on kuitenkin monenlaisia: on niitä, joilla sähkön käyttö on keskittynyt yhteen osoitteeseen ja niitä, joilla on useampia käyttöpaikkoja. On kuluttajia ja on yrityksiä. On verkkoasiakkaita, sähköasiakkaita ja kaukolämpöasiakkaita sekä näiden yhdistelmiä. On asiakkaita, jotka haluavat hyvinkin tarkasti optimoida energiankulutustaan tai valita omaan kulutusideologiaansa sopivat tuotteet. On myös niitä, joiden mieltä energia-asiat eivät paina. Miten voimme ymmärtää – ja palvella – heitä kaikkia?

Digitaalajan tietotekniset ratkaisut luovat energia- ja verkko-yhtiöillekin paljon mahdollisuuksia tuntea asiakkaansa. Tekoälyn ansiosta nämä mahdollisuudet ovat lähitulevaisuudessa entistä paremmat. Yhä useammin voimme automatisoida toimintoja ja luoda lisäarvoa uudella tavalla. Asiakkaan näkökulmasta se luo myös uudenlaista vapautta kuluttamiseen automaation hoitaessa ohjausta hänen puolestaan.

Kun asiaa katsoo laajemmasta näkökulmasta, voi yhtälöön lisätä koko arvoketjun energian hankinnasta sen myyntiin ja tarjottuihin palveluihin. On suorastaan velvollisuutemme energiayhtiönä pyrkiä optimoituun kokonaisuuteen ja näin säästää ympäristöä sekä lunastaa asiakaskuntamme luottamus. Tulevaisuuden energiaratkaisuilla pyritään yhä vahvemmin päästöttömyyteen.

Asiakkaidemme tarpeet ja haasteet ovat keskenään kovin erilaiset, oli sitten kyse energian kulutuksen hallinnasta, kulutusjoustosta, kulutuksen seurantalpalveluista tai oikean tuotteen löytämisestä. Datan avulla voimme kuitenkin havaita trendejä, ristiriitoja ja pyrkimyksiä. Kun datan tuntemus on meillä tarpeeksi syvällä tasolla, voimme lähteä etsimään kaivattuja ratkaisuja. Näitä ratkaisuja haluamme suunnitella yhdessä sinun kanssasi.

Yhteistyöterveisin,

Stefan Damlin
toimitusjohtaja

Sisällys

Tämän numeron teemajuttu kertoo modernista saunakulttuurista, jossa yhdistyvät vanhat perinteet ja uudet ideat. Pimeänä ja viileänä vuodenaikana lämpöä ja rentoutusta voi hakea vaikkapa yhteisöllisistä saunoista.

3 TULEVAISUUDESSA

Sähköä lenkkareista

4 TEEMA

Saunan uusi aika

12 PUHEENAIHE

Älä pelkää tekoälyä!

14 FIKSUMPI KOTI

Näin taklaat ruokahävikin

16 INTOHIMO

Kauko Heikkinen: "Leijalautailu on luonnonvoimien hallitsemista"

20 AJANKOHTAISTA

Mm. Wärtsilän ilouutiset, pölynimurin hoito ja taideteos muuntamon seinissä

24 VAASALAISTA OSAAMISTA

Suklaalla maailmalle

26 RISTIKKO

27 RESEPTI

Kotoista etnisiin mausteisiin

VAASAN SÄHKÖ -KONSERNIN ASIAKASLEHTI

Seuraava Nette ilmestyy 02/2019

Postiosoite: PL 26, 65101 Vaasa

Käyntiosoite: Kirkkopuistikko 0, 65100 Vaasa

Puhelinvaihe: 06 324 5111

Asiakaspalvelu: 06 324 5750, asiakaspalvelu@vaasansahko.fi

Vikailmoitukset: 06 324 5700 (24 h, puhelut nauhoitetaan)

Internet: www.vaasansahko.fi

ISSN: 1458-7297

Toteutus: Aller Ideas

Päätoimittaja: Mikaela Jussila, nette@vaasansahko.fi

Toimituskunta: Olli Arola, Håkan Bodö,

Göran Heino, Mikaela Jussila, Tiina Lillbacka,

Beatrice Lundqvist

Painopaikka: UPC Print

Kansikuva: Mikko Lehtimäki

**Suomen
vaasalaisinta
sähköä**

Teksti **ELINA VIRONEN**

Sähköä lenkkareista

MILTÄ KUULOSTAISII AJATUS, että juoksulenkillä lenkkareidesi tärähtely saisi aikaan sähköä? Idea ei ole tiede-elokuvasta, vaan Oulun yliopistossa työskentelevän tekniikan tohtori **Jaakko Palosaaren** väitöskirjasta. Hän tutki, kuinka kävelystä ja juoksusta syntyvä mekaaninen energia voidaan muuttaa sähköenergiaksi ja ottaa talteen.

Sähkön varastoiminen ja hyödyntäminen kiinnostavat nyt tutkijoita. Pietosähköisessä ilmiössä mekaaninen energia muuttuu pietosähköisissä materiaaleissa – kuten kvartsissa – sähköenergiaksi. Ilmiö keksittiin jo yli sata vuotta sitten.

”Ennen elektroniikka vei paljon sähköä, eikä energiankeruuta ollut järkeä hyödyntää. Nyt elektroniikka on kehittynyt, ja energiankeruu on mahdollista. Esimerkiksi vähän sähköä vievät kaasuanturit voivat pärjätä ilman paristoa”, Palosaari selittää.

Juoksulenkillä syntyvän sähkön voisi käyttää vaikkapa antureihin, jotka mittaisivat lihaksen

voimantuottoa. Dataa voitaisiin tallentaa urheilukelloon ja analysoida älypuhelinsovelluksessa. Älypuhelimien lataamiseen lenkkareissa syntyvä sähkö ei kuitenkaan riittäisi, sillä teho olisi vain muutamia milliwatteja.

Palosaari keksii antureille monia tehtäviä. Niillä voisi seurata vaikkapa siltojen kuntoa. Myös esimerkiksi nyrkkeilijöihin ja jääkiekkoilijoihin kohdistuvia iskuja voisi tarkkailla antureilla. Ne voivat saada tehonsa mistä tahansa liikkeestä: sillan tärinästä, nyrkiniskusta tai vaikka keinutuolissa kiikkumisesta.

”Pietosähköiset energiankeräimet eivät sovellu energiantuotantoon, mutta voivat välillisesti vähentää energiantarvetta. Niiden käyttö antureissa voi esimerkiksi estää rakenteita sortumasta ja parantaa tuotantolaitosten turvallisuutta ja tehokkuutta. Pietosähköiset energiankeräimet voivat vähentää myös ympäristöä kuormittavien paristojen käyttöä”, Palosaari summaa.

Teksti **MARIANNA SALIN**

Kuvat **MIikka KIMINKI, MARI LAHTI, MARJAANA MALKAMÄKI**

Saunan uusi aika

Suomi ja sauna – erottamaton pari. Viime aikoina suhteeseen on tullut uusia, jännittäviä sävyjä. Yleiset saunat ovat palanneet kaupunkeihin, saunominen on muuttunut yhteisölliseksi, ja mielenkiintoisista saunoista on tullut suosittuja vierailukohteita.

Juha Kumara rakastaa saunomista niin paljon, että vietti kuukauden fillaroiden ympäri Suomea saunojen perässä. Hänen kotisaunansa on Rauhaniemen kansankylpylä Tampereella.

Vuosituhanne alussa yleiset saunat olivat käyneet Suomessa vähiin. Vaasaan ei jäänyt yhtään yleistä saunaa, kun 101-vuotias Harjun sauna sulki ovensa vuonna 2000. Turkuun jäi yksi, Helsinkiin ja Tampereelle muutama. Yksi luku saunakansan historiassa oli päättymässä.

Mutta vain hetkellisesti. Viitisen vuotta sitten suunta alkoi kääntyä, kun Helsingin Merihaassa avattiin Kulttuurisauna. Nyt yleisiä saunoja nousee tämän tästä ja usein parhaille rantatontteille.

Helsingissä sauna-ravintola Löyly vetää ihmisiä Hernesaaren rantaan vanhojen varastorakennusten ja arvoasuntojen naapurisiin. Kansainvälisiä arkkitehtuuripalkintoja napannut Löyly sai jälleen tunnustusta, kun Time-lehti valitsi sen hiljattain yhdeksi tämän vuoden sadasta upeimmasta paikasta.

Allas Sea Poolin saunat, kelluvat uimaltaat ja terassit komeilevat paraatipaikalla Presidentinlinnan edessä, Kauppatorin kupessa. Hökkelisäunana aloittanut ilmainen Sompasauna hurmaa rosoisuudellaan uuden Kalasataman asuinalueen reunamilla.

Tampereen keskustassa Laukontorin rannassa avattiin viime kesänä Saunaravintola Kuuma, jonka nimikin kertoo, että raja saunan, kylpylän, kahvilan ja ravintolan välillä sumenee.

Ilmiö olisi helppo kuitata pienen joukon intoiluna tai kekseliäänä ravintolabisneksenä, jollei suomalaisten suhde saunaan muuttuisi myös kodeissa.

Vielä 2000-luvun vaihteessa jonkinlainen kiuaskoppi oli saatava lähes jokaiseen uuteen kerrostaloasuntoon. Asukas saattoi kyllä sauna kuntosalilla tai uimahallissa, mutta kotisaunalla varmistettiin asunnon arvo.

Nyt suuret rakennusyhtiöt kertovat, että yli puolet asunnoista rakennetaan jo ilman saunoja.

Jaettu sauna, parempi sauna

”Erilaisia saunomistapoja ja -kokemuksia elää aina rinnakkain. Viime vuosina yhteissaunominen on selvästi lisääntynyt, ja luulen, että ilmiö on vasta aluillaan. Saunomiseen on tullut lisää sosiaalisuutta”, summaa suomalaista saunakulttuuria tutkinut filosofian tohtori ja Turun yliopiston projektitutkija **Laura Seesmeri**.

Ystävät tapaavat toisiaan yleisissä saunoissa ja bongaavat harrastuksenaan uusia saunoja. Eri puolilla Suomea järjestetään saunafestivaaleja

ja Etelä-Pohjanmaalla Teuvalla jopa siirrettävien saunojen kokoontumisajoja.

Sosiaalisuus – tai pikemminkin yhteisöllisyys – on polttoainetta toisessa ajankohtaisessa ilmiössä, jakamistaloudessa. On turha omistaa autoa, porakonetta tai ompelukonetta, jos sellaisia on taloyhtiön tai kotikorttelin yhteiskäytössä.

”Enää ei välttämättä haluta omaa saunaa kuluttamaan sähköä. Yhteissaunominen on vihreämpi vaihtoehto.”

Omasta luopumalla tilalle voi saada jotain parempaa. Taloyhtiöt rakentavat jo ylellisiä saunoja kattoterasseineen ja yhteisiä saunarakennuksia naapuritalojen kanssa.

”Taloyhtiösaunat ovat selvästi palaamassa.”

Yhteisöllistä hyvässä ja pahassa

Seesmeri aistii yhteissaunomisen trendissä retrohenkeä.

”Nuoret ovat tietoisia siitä, että vanhaa tapaa eletään nyt uudestaan. Ympyrä sulkeutuu. Saunominen ydinperheen kesken on itse asiassa aika lyhyt vaihe saunomisen historiassa.”

Hän muistuttaa, että ennen vanhaan maalaistalon saunassa kävivät isäntäperheen ohella rengit, piijat, naapurit ja satunnaisetkin kulkijat, ja nuoret tapasivat toisiaan talkoosaunoissa. Kun maalta muutettiin kaupunkiin, peseydyttiin yleisissä saunoissa, joita oli ahtaimmissa kaupunginosissa melkein joka korttelissa.

Ydinperheen saunaidylli alkoi muodostua vasta 1950-luvulta alkaen, kun sähkökiukaat yleistyivät ja kaupunkilainenkin saattoi sauna oman perheen saunavuorolla talosaunassa ja myöhemmin jopa omassa kotisaunassaan.

Seesmeri perehtyi *Sauno itsellesi menneisyys* -väitöstutkimuksessaan suomalaisten saunakokemuksiin, joita Suomalaisen kirjallisuuden seura SKS oli kerännyt vuosina 1992 ja 2010.

”Suurin osa muisteli yleisiä saunoja aika negatiivisesti, lapsuuden epämiellyttävänä kokemuksena. Oli pakko mennä saunaan, jossa haisi oudolta ja aikuiset puhuivat lasta hämmäntäviä juttuja. Ainoana lohtuna oli limonadipullo, jonka sai avata toimituksen jälkeen.”

Seesmeren mukaan samainen joukko liittää hyviin saunakokemuksiinsa monesti luonnon.

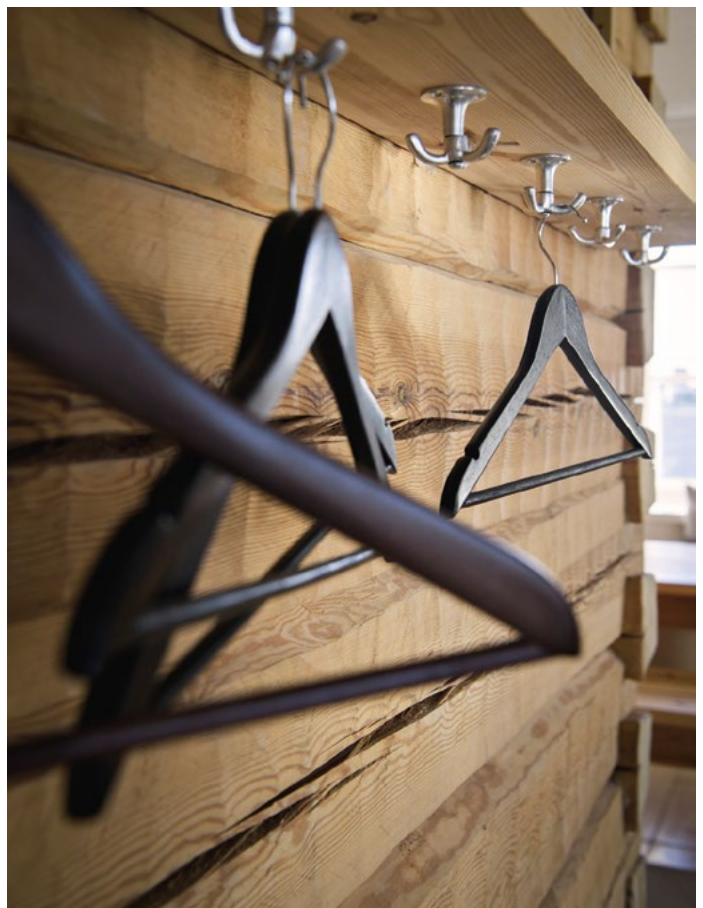
”Kerrostaloasunnonkin pikkusaunassa muis-tot vievät maalaismaisemaan tai mökille veden ääreen. Myrskylyhty heiluu tuulessa saunan ikkunan ulkopuolella, ja koivunoksa raapii kattoa. Sauna on monelle luonnonläheinen hiljentymisen ja itseensä käpristymisen kokemus.” ■

Verner-sauna Helsingin Kaapelitehtaan katolla on hyvä esimerkki perinteistä ja modernia yhdistävästä saunatrendistä: käsin vuoltu hirsisauna suurkaupungin keskustassa.

Saunakulttuuritutkija Laura Seesmeri asuu Porissa. "Sielläkin on ollut paljonkin yleisiä saunoja, mutta ei ole enää. Minun tulee saunottua uimahallin saunassa. Kotona lämmitän saunan aika harvoin."

Rentoutusta ja kylpylä-tunnelmaa

Aito ja oikea sauna on se, jossa saunoja viihtyy. Tätä mieltä on Avanto Arkkitehtien arkkitehti **Anu Puustinen**, joka suunnitteli kollegansa **Ville Haran** kanssa maineikkaan ja suosittun Löyly-saunan Helsingin Hernesaareen.

Puustisen mukaan kotisaunaa suunnitellaan yhä useammin samaan tapaan kuin kotia muutenkin: omaa makua ja sisustustrendejä seurailleen. Hän tunnistaa uusissa saunoissa myös hyvinvointitrendin. Rentouttavaa, kylpylämäistä tunnelmaa luodaan kotisaunoihinkin ammein ja paljuin.

”Jotkut rakennuttavat omakotitalon kellareihin jopa 30 neliön kotikylpylöitä.”

Hän itse asuu Helsingissä kerrostaloasunnossa, jonka sauna edusti vielä pari vuotta sitten asunnon alkuperäistä tyyliä 1970-luvulta. Putkiremontin yhteydessä Puustinen päätti toteuttaa haaveensa ja hankki syvän furoammeen, jonka kuumaan veteen Japanissa on tapana upottaautua hartioita myöten jopa päivittäin. Koska amme ei olisi mahtunut pesuhuoneeseen, se sai paikan lauteiden sisältä saunassa.

”Kun tulen kylmänä talvi-iltana töistä kotiin, nostan ylälautteen sivuun, laitan kylpyveden valumaan ja sytytän kynttilät. Tunnelmaa tuo myös lauteiden ja seinien tumma, lämpökäsittely radiata-mänty.”

2 x 3 -metriseen saunaan on mahtunut peräti kymmenen hengen seurue, koska lauteita on kolmessa tasossa.

”Meillä on saunavieraita melkein joka viikonloppu.”

Puustinen käy oman kotisaunan ohella Löylyssä ja Suomen Saunaseuran saunassa Lauttasaaressa.

”Kaikista pääsee mereen ympäri vuoden.”

7 trendiä kotisaunaan

MIKKO RYHÄNEN

1 Lasia seinään

Saunan ja pesuhuoneen välinen seinä on yhä useammin lasia. Lasi tuo avaruutta ja haluttaessa myös valoa.

VINKKI | Lasiin asennettu nanopinnoite auttaa pitämään pinnan puhtaana kalkkisaostumista.

2 Reilusti kiviä

Iso kivimäärä auttaa saamaan pehmeän kosteat löylyt. Kivien määrä onkin kasvanut valtavasti viime vuosina, samoin kiuasvalikoima. On yhä helpompaa löytää kiuas, joka tarjoaa sekä hyvät löylyt että esteettisen elämyksen.

VINKKI | Hyvin eristetty pilarikiuas vapauttaa lisätilaa lauteille.

3 Korotettu lattia

Monissa saunoissa alin laude leviää koko lattian ylle ja kiuas on integroitu eli upotettu siihen.

VINKKI | Siivous helpottuu, jos laudetasot saa kätevästi auki.

4 Väriä puuhun

Lauteissa ja seinissä käytetään yhä enemmän lämpökäsittelyä puuta ja yhdistellään eri puulajeja aina kotimaisista lajeista radiata-mäntyyn ja jättituijaan asti. Puuta myös värjätään puuvahoin. Musta ja valkoinen ovat yhä suosittuja, ja osa raikastaa värein myös vanhoja seinäpaneelija.

VINKKI | Lämpökäsittely antaa puulle tummahkon sävyn ja parantaa muun muassa lahonkestoa.

5 Kaakelit seiiniin

Höyrysaunoissa kaakeli on suosittu materiaali, ja jotkut haluavat sitä tavalliseenkin saunaan. Tämä voi olla seuraava trendi, kun mennään kylpylämäiseen suuntaan.

VINKKI | Kaakeloitu pinta vaatii taakseen omanlaisensa, laatoitus-kelpoisen lämmöneristeen, jotta lämpö ei karkaa muualle rakennukseen.

6 Metallia koristeeksi

Saunoissa näkyy nyt koristemaisia metallisia osia, esimerkiksi mustia teräsrunkoja lauteissa ja ohuita metallikarmeja lasiseinissä ja -ovissa.

VINKKI | Lauteissa kuuma metallirunko kannattaa peittää puulla, jos se on lähellä saunojen ihoa.

7 Tunnelmaa valoista

Häikäisemätön, epäsuora valaistus sopii saunaan. Pistemäinen, kuidulla tehty tähtitaivas alkaa kuitenkin olla harvinainen. Nyt suositaan esimerkiksi selkälaudan taakse tai lauteen alle piilotettuja lineaarisia led- tai kuituvaloja. Ledin käyttöä ei voi kuitenkin jäädä kuumassa lyhyeksi.

VINKKI | 125 astetta kestävä, roiskevedeltä suojattu saunavalaisin, jossa on E27-kanta, on yhä hyvä vaihtoehto perinteisellä paikalla lauteen alla.

Asiantuntijana arkkitehti
Anu Puustinen

FOTOLIA

Arkkitehti Anu Puustinen on suunnitellut sauna-ravintola Löylyn kollegansa Ville Haran kanssa.

Kotisauna & sähkönkulutus

Tunnin saunominen esilämmityksineen kuluttaa kiukaan tehosta riippuen 7–14 kWh ja maksaa noin 1–2 euroa. Saunominen kaksi kertaa viikossa maksaa näin ollen vuodessa noin 100–200 euroa.

Näin voit vähentää sähkönkulutusta

Saunoessasi:

- Vähennä saunan ilmanvaihtoa, kun aloitat lämmittämisen, ja lisää sitä, kun lopetat saunomisen.
- Mene saunaan heti, kun se on lämmin, ja sammuta kiuas heti, kun lopetat. Jälkilämpö ja ilmanvaihto riittävät kuivattamaan saunan.
- Lämmitä sauna 70–80 asteeseen. Saunan lämmittäminen 100 asteeseen nostaa sähkönkulutusta 20–30 prosenttia.
- Sauno mieluummin harvoin ja pitkään kuin usein ja lyhyesti, koska yli puolet energiasta kuluu saunan esilämmittämiseen ja loput lämmön ylläpitämiseen.

FOTOLIA

Saunaa rakentaessasi tai remontoidessasi:

- Ota huomioon, että suuri kivimäärä kuluttaa lämmitettäessä enemmän sähköä kuin pieni, mutta antaa lämpöä pidempään. Suuri kivimäärä syö siis sähköä, jos saunomisaika on lyhyt, kun taas pidempi saunomisaika tasaa eroa.
- Ota huomioon, että lasi- ja kivipinnat lisäävät kiukaan tehontarvetta noin 1 kW/m². Näin yksi neljän neliömetrin lasiseinä voi lisätä saunomisen sähkönkulutusta noin 20–60 prosenttia.
- Valitse heti käyttövalmis kiuas vain, jos saunot vähintään 3–4 kertaa viikossa.

Lähde: Motiva

IKI-KIUAS

Katiskasta pilariin

IKI-KIUAS OY mullisti sähkökiuasmarkkinat 15 vuotta sitten pakkaamalla suuren määrän kiviä katiskamaiseen verkkoon vastusten ympärille. Pian verkkokiukaita sai valmistajalta kuin valmistajalta. Seuraavaksi jalostui muoto. Kiuas venyi korkeaksi pylvääksi, jonka saa irti seinästä vaikkapa lauteiden keskelle. Nyt suosittuja pylväs- eli pilarikiukaita voi valita verkko-, metalli- tai keraamipinnoin. Samettiakin on nähty.

Puukiukaat syynissä

PUUKIUAS PÖLLÄYTTÄÄ ilmoille pienhiukkasia, joiden määrä ja laatu riippuvat niin puunpoltto-
tavoista kuin kiukaastakin. Miten sitten valitaan vähäpäästöinen kiuas? Kiukaille ei ole ympäristömerkkiä, eikä tarjolla ole vertailukelpoista tietoa. Sitä on kuitenkin luvassa. Kuopioon on jo rakennettu tutkimussauna, jossa KIUAS- eli Kiukaiden päästöt ja niiden vähentäminen -hankkeen tutkijat pääsevät selvittämään yleisimpien puukiukaiden päästöjä. Tutkimusprojektissa ovat mukana Itä-Suomen yliopisto, Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY, Suomen ympäristökeskus, ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä Helsingin, Kuopion ja Turun kaupungit.

Lisätietoja Itä-Suomen yliopistosta:
uef.fi/web/fine/kiuas

Hiihtohississä sihisee

Ylläksen gondoli hississä on sauna, johon mahtuu neljä saunojaa kerrallaan 20 minuutin kierrokselle. Saunajat näkevät ulos, mutta ulkoa ei näe sisään. Saunakierroksen varaaja saa käyttöönsä myös tunturin huipulla sijaitsevan saunaosaston 12 hengelle. sportresortyllas.com

Maassa, merellä ja ilmassa

Voisiko saunan tehdä veden alle tai hiihtohissiin? Kyllä voi, jos saunahulluilta suomalaisilta kysytään.

Kuvat **SAUNAYRITTÄJÄT**

Metsäpuro savusaunan läpi

Kemiön saarella sijaitsee maanalainen graniittilohkareista rakennettu savusauna, josta näkyvät ulospäin vain pukuhuoneen hirsinen ulkoseinä ja ruohopeitteinen katto. Saunan läpi virtaa metsäpuro, joka täyttää saunojen vilvoittelualtaan. Saunaa voi vuokrata, ja toisinaan siellä järjestetään saunailtoja, joihin yksittäistenkin saunoja voi varata paikan. storfinnhova.com

Löylyt tehtaanpiipussa

Palosaaren Yrityskeskus Oy:n Piippusauna on rakennettu entisen Vaasan Puuvilla-tehtaan savupiippuun. Löylyhuoneesta on näkymä ylös 85-metriseen piippuun. Edustussaunaa voivat varata yritykset. pyk.fi/piippusauna

Saunaan veden alle

Kokkolalaiset veljekset **Ari** ja **Jari Lehtinen** rakensivat puilla lämpiävän saunan lauteineen suuren muoviputken sisään ja laskivat sen vajaan kolmen metrin syvyyteen. Kaloja voi tervehtiä putken läpinäkyvästä päästä.

Saunominen Unescon listalle?

SUOMI TARJOAA SAUNOMISTA maan ensimmäiseksi ehdokkaaksi Unescon kansainväliseen aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon argentiinalaisen tangon ja ranskalaisen gastronomian rinnalle. Tavoitteena on korostaa elävää kulttuuria, jota jokainen saunoja muokkaa ja ylläpitää. Lisätietoja: sauna.fi/unesco

Tampere – maailman saunapääkaupunki

TAMPEREESTA tuli toukokuussa maailman saunapääkaupunki. Kansainvälinen saunaliitto ja Suomen Saunaseura perustelivat nimitystä sillä, että Tampereen seudulla on suomalaisista kaupungeista eniten yleisiä saunoja ja niiden taso on korkea. Yleisiä saunoja on jo yli 20, ja Tampereella lämpiää myös Suomen vanhin yleinen sauna, vuonna 1906 perustettu Rajaportin sauna Pispalassa.

Oma rauha saunojen joukossa

Tamperelainen Juha Kumara hakee saunomisesta sekä sisäistä rauhaa että sosiaalisuutta. Niitä molempia hän löysi saunakiertueeltaan eri puolilta Suomea.

Viime kesänä etnologian opiskelija **Juha Kumara** pyöräili ystävänsä **Matti Kemin** kanssa kuukauden ajan saunasta toiseen. Matkan varrelle osui muun muassa 200 vuotta vanha metsänvartijantorppa.

”Kiipesimme lauteille päädyistä ja siellä killuimme laudalla varmaan puolentoista metrin päässä maalatiasta”, Kumara kuvailee.

Saunavanhus löytyi Suomen Saunaseuran kartasta, johon ihmiset ovat ilmoittaneet yli satavuotiaita savusaunojaan.

”Otimme vain yhteyttä omistajiin ja kysyimme, saako tulla käymään.”

Saunojen ovien avautumista helpotti kenties se, että ystävykset olivat tekemässä eräänlaista tutkimusta ja kuunnelmaa, johon he jututtivat saunoja.

Reissulla riitti järvenrantoja iltauringossa, lempeitä löylyjä ja ihmisiä, joita saunominen yhdisti. Yleisistä saunoista Kumaraan teki erityisen vaikutuksen Teijon vanha, kivinen kyläsauna puron varrella, mutta ikä ei ollut edellytys idyllille. Tämä käy ilmi, kun Kumara puhuu Kulttuurisaunasta, joka rakennettiin vuonna 2013 Helsingin Merihakaan.

”Se on hiljainen, arvokas ja maanläheinen paikka.”

Kumaran puheissa paljastuu saunojan tarve vetäytyä itseensä ja tuntea sisäistä rauhaa. Siitä huolimatta hän saunoo mieleusti yleisissä saunoissa, kuten suosittussa Rauhaniemen kansankylpylässä kotikaupungissaan Tampereella.

”Yleinen sauna tyydyttää kaupungissa sosiaalista tarvetta, mutta sosiaalisuuteen voivat riittää ystävälliset katseet, hymyt ja muutamat lauseet. Ihmisiä on ympärillä, muttei ole pakko osallistua. Se on erilaista kuin yksin kotona.”

Hänellä on hyviä muistoja myös vanhan kotinsa taloyhtiön saunasta, jossa oli tiistaisin lenkkisaunavuoro.

”Asuin tuossa asunnossa vain muutaman kuukauden, mutta ehdin tutustua naapureihin saunassa.” ■

Juha Kumaran ja Matti Kemin saunamatkaan voitutustua Instagramissa: Saunakonkeli.

Juha Kumara saunoo mielellään aina, kun siihen tulee mahdollisuus. ”En muista, että olisin koskaan kieltäytynyt saunasta. Kun lähdän reissuun, otan aina mukaan pyyhkeen, uikkarit ja saunahatun.”

Älä pelkää tekoälyä!

Jos työnantajaasi ei kiinnosta tekoäly, kannattaa alkaa etsiä uutta työpaikkaa, väittää tietokirjailija ja puhuja Antti Merilehto. Hän rohkaisee kaikkia tutustumaan tekoölyyn, jotta ymmärtäisimme, mitä maailmassa tapahtuu.

Teksti **TERHI HAUTAMÄKI** Kuva **UUOKKO SALO**

Vakiokahvilan barista tuo **Antti Merilehdolle** tuplaespresson pöytään. Barista ja Merilehto tekevät samalla käsitervehdyksen tuttujen kesken. Tuossa on ammatti, joka ei tule katoamaan tekoölyn vuoksi, Merilehto huomauttaa.

”Mistä kone tietäisi, onko tänään hyvä päivä antaa yläviiton asiakkaalle? Mitä enemmän työssä on ihmisten kohtaamista, sitä todennäköisemmin työ säilyy tulevaisuudessa. Kahvia saisi automaattistakin, ja silti täällä istuu aika paljon ihmisiä.”

Merilehdosta tuli vähän sattumalta tekoölyn sanansaattaja. Hän on digitaalisen liiketoiminnan ammattilainen, joka on työskennellyt muun muassa Googlella ja markkinointiteknologia-yritys Finchissä.

Mitä teetkään, sinulla on hyvä olla lapsen-omaista kiinnostusta tekoälyä kohtaan.

Kaksi vuotta sitten Merilehtoa pyydettiin Slush-tapahtumaan vetämään tekoälykeskustelua. Hän vastasi olevansa täydellinen moderaattori, koska ei tiedä tekoälystä mitään.

Sittenkin teknologialehtiä lukiesaan Merilehto tajusi, kuinka valtavaa vauhtia ne sovellukset, joista Slushissa

puhuttiin, olivat menneet eteenpäin jo puolessa vuodessa.

”Tapasin työni kautta hyviä johtajia, jotka eivät täysin hahmottaneet, missä koneoppiminen nyt on. Kerran ajoin landelta kaupunkiin ja kuuntelin podcastia, jossa kerrottiin datakeskuksen energian säästöstä tekoölyn avulla. Vaimo nukkui vieressä, ja kun hän heräsi, sanoin, että nyt minun pitää kirjoittaa kirja.”

Tekoäly – Matkaopas johtajalle -kirja ilmestyi helmikuussa. Nyt Merilehto kiertää sparraamassa yritysjohtajia ja työyhteisöjä käsillä olevasta muutoksesta.

Käytät luultavasti tekoälyä päivittäin. Kun näppäilet virheen Google-hakuun ja hakukone ehdottaa, mitä luultavasti tarkoittit, asialla on tekoäly. Jokainen uusi haku opettaa konetta paremmaksi. Kun varaat matkaa ja lentojen hinnat vaihtuvat ajankohdan mukaan, taustalla on koneoppimista.

Monessa työssä tekoäly on arkea. Suomalaisissa poliisiautoissa on jo pitkään ollut konesilmä, joka tunnistaa rekisterikilpiä ja poimii liikenteestä varastettuja tai katsastamattomia autoja.

”Se on loistava esimerkki siitä, että tekoäly on apuäly. Se ei kaappaa poliisiautoa eikä lähde jahtaamaan ketään, vaan helpottaa poliisien kognitiivista kuormaa.”

Antti Merilehto

Työskennellyt pitkään digitaalisen liiketoiminnan parissa. Ollut töissä Googlella, jossa vastasi muun muassa suomalaisten digitoimistojen koulutuksesta. Viime vuodet toiminut markkinointiteknologia-yritys Finchin Suomen maajohtajana.

Sparraa yrityksiä ja johtoryhmiä tekoölyn hyödyntämisestä ja digitalisaation tuomasta muutoksesta.

Valittiin tapahtuma-alan *Evento Awards* -kilpailussa Vuoden puhujaksi 2018.

Kirjoittanut *Tekoäly – Matkaopas johtajalle* -kirjan (Alma Talent).

Sitten Merilehdon tärkein väite: jokaisen yrityksen pitäisi olla jo hereillä.

Tekoälyä hyödynnetään esimerkiksi sellaisen ison datan penkomisessa, joka on ihmiselle turhan työlästä. Datan hyödyntämiseen pitää olla helppoja välineitä kaikille.

”Jos yrityksessäsi meininki on se, että asiakasdataa saavat käyttää vain päälliköt eivätkä asiakkaiden kanssa työskentelevät, sieltä pitää lähteä heti pois.”

Merilehdon suositus siis on, että jos oma työnantajasi ei ole kiinnostunut tekoälystä, ala heti etsiä uutta työpaikkaa.

”Nykyistä firmaa ei nimittäin viiden vuoden päästä ole olemassa.”

Tekoäly tekee osan töistämme, mutta se ei ole syy pelätä sitä.

Merilehdon mielestä suurin pelko on se, että jätämme mahdollisuudet hyödyntämättä. Työpaikkoja toki myös häviää automatisoitumisen vuoksi.

”Voit tietenkin mennä kysymään irtisanomisuhan alaisilta ihmisiltä, mitä mieltä he ovat siitä, vähentääkö teknologia töitä. Kuitenkin samaan aikaan työpaikoilla tehdään edelleen valtava määrä töitä, jotka eivät kuulu ihmisille.”

Hyvin harvan tarvitsee tuntea tekoälyn teknologiaa syvällisesti. Silti jokaisen on hyvä olla jotenkin perillä siitä, mitä koneen ja ihmisen yhteistyö voi tarkoittaa.

Mieti vaikka tätä: mitä jos työpaikan tietojärjestelmien käyttö olisi yhtä kivaa kuin Spotifyn kuuntelu?

Käyttäjystävällinen oppiva järjestelmä ei pakota klikkailemaan ylimääräistä eikä täyttämään lisätietokenttään perusteluja, miksi jätit tämän biisin välistä. Sen sijaan se seuraa, miten käyttäjä sovellusta käyttää, ja oppii sen perusteella paremmaksi.

”Lämpimän väkevä suositukseni on, että mitä ikinä teetkään duunissa tai muussa elämässä, sinulla on hyvä olla lapsenomaista kiinnostusta tekoälyä kohtaan. Kun ymmärtää, mistä puhutaan, ei ole muiden mielipiteiden armoilla.” ■

Näin taklaat ruokahävikin

Haluatko tehdä jotain konkreettista ilmastomuutoksen estämiseksi? Aloita omasta keittiöstäsi, ruoka-ostoksistasi ja roskapussistasi.

5
vinkkiä
ruoka-
hävikin
hillitse-
miseksi

Teksti **SIRKKU SAARIAHO** Kuvat **FOTOLIA**

Syö lautanen tyhjäksi! Äitien perushokema on tehokas käytännön keino ruokahävikin vähentämiseen kotona.

Kodeilla on iso merkitys ruokahävikin eli syömäkelpoisen ruoan käyttämättä jättämisen vähentämisessä. Kotitalouksissa hukataan enemmän ruokaa kuin kaupoissa ja ravintoloissa.

Kyse on myös isoista päästömääristä ja ilmastovaikutuksesta.

”Kaikki pois heitetty ruoka tarkoittaa myös turhia päästöjä ilmakehään. Kotitalouksilla on nykyään paljon vaihtoehtoja ruokahävikin vähentämiseksi”, Luonnonvarakeskuksen erikoistutkija **Juha-Matti Katajajuuri** sanoo.

Euroopan komission tavoitteena on puolittaa ruokahävikki vuoteen 2030 mennessä. ■

1 Säästä kuukauden ruokamenot

JOKAINEN SUOMALAINEN tuottaa ruokajätettä noin 60 kiloa vuodessa. Siitä noin 35 kiloa on syömäkelpotonta jätettä kuten kahvinporoja, banaaninkuoria tai eläinten luita. Mutta noin 25 kiloa siitä on ainakin alun perin ollut syömäkelpoista, mutta syystä tai toisesta pois heitettyä ruokaa.

Rahaksi muutettuna se tarkoittaa Luonnonvarakeskuksen laskelmien mukaan noin 125 euroa henkilöä kohden vuodessa. Neljän hengen taloudessa samalla summalla tehdään kuukauden ruokaostokset. Sellainen tuntuu jo perheen taloudessa.

2 Puolita kauppareissujen määrä

"KAUPASSA EI KANNATA käydä joka tai edes joka toinen päivä", sanoo Marttojen ruoan ja ravitsemuksen kehittämispäällikkö **Kaisa Härmälä**.

Härmälä kannustaa suunnittelemaan ja ennakoidaan ruokailut etukäteen. Päätä, mitä ruokaa syödään muutamana seuraavana päivänä ja tee kauppallista sen mukaan. Kauppalistana voi toimia myös perheen yhteinen WhatsApp-lista, johon jokainen voi lisätä tarpeitaan.

Mieti, voitko tehdä yhdellä kertaa monen päivän ruoat. Usein esimerkiksi jauhelihapaketissa on liikaa yhteen kertaan, mutta sopivasti kahteen ruokailuun. Kahdesta jauhelihapaketista saatkin jo kerralla neljän päivän ruoan. Näin ei kerry hävikkiä, mutta säästyy kokkailuaikaa, usein rahaakin.

4 Lahjoita tai myy ylimääräinen ruoka

VAIHTOEHTOJA ylimääräisen ruoan jakeluun tai myyntiin on jo paljon. Sosiaalinen media on osoittautunut hyväksi välineeksi siihen. Muun muassa kaupunginosien tai taloyhtiöiden omissa Facebook-ryhmissä voidaan tarjota halukkaille juhlista jääneitä ylimääräisiä ruokia tai kaappeihin kasaantuneita kuivaruokatuotteita.

Yritysten ruokahävikkiä pienentäviä ruokaostoksia voit tehdä Matsmart- ja Fiksuruoka-verkko-kaupoissa, jotka myyvät edullisesti esimerkiksi valmistajien, maahantuojien ja tukkujen poistoeriä, kausituotteita ja suurpakkauksia.

Jos haluat vähentää omaa ja samalla ravintoloiden ruokahävikin määrää, tilaa valmiita ruoka-annoksia ResQ Club -järjestelmästä, joka toimii Suomessa jo yli kolmessakymmenessä kaupungissa, esimerkiksi Vaasassa, Seinäjoella, Helsingissä, Turussa, Tampereella, Oulussa ja Jyväskylässä.

Tietokoneella tai älypuhelimessa toimivan sovelluksen kautta voit ostaa muutamalla eurolla ravintoloiden hävikkivaarassa olevia lounasannoksia, joista saat vaivattomasti illallisen vaikka koko perheelle.

3 Päästä sisäinen jämäkokkisi irti

JÄÄKAAPISSA ovat jo kahden päivän kotiruokatähteet. Ovatko ne vielä syötäviä? Katso, haista ja maista. Jos olet laittanut ne nopeasti jääkaappiin viilennettyinä ja säilyttäneet hyvin suljetuissa astioissa, todennäköisesti ovat.

Käytä mielikuvitusta, kun kokkaat tähteistä. Hyvää ruokaa voi aina lämmittää uudestaan tai jatkaa.

"Jos siitä ei tule superherkua, se on kuitenkin aina hyvää

syötävää. Tarvitseeko jokaisen arkiaterian olla valtavan suuri elämys?" Kaisa Härmälä pohtii.

Pienellä harjoituksella jämäkokki oppii myös nyhjäämään tyhjältä, eli vaikka jääkaappi näyttäisi tyhjältä, sieltä syntyy ateria. Google on jämäkokin rajaton keittokirja.

Jos et keksi tai jaksa tuunata tähteitä, lämmitä ne kaikki. Annosten jakaminen on nykyään suosittua ravintoloissa – se toimii kotonakin.

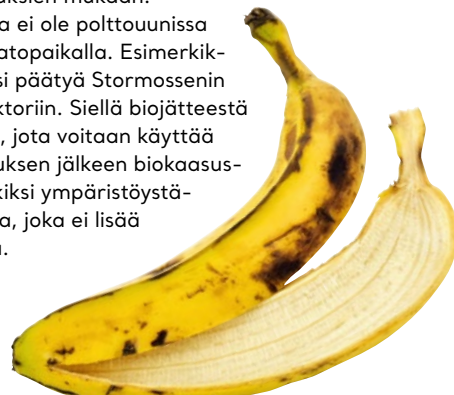
5 Mitä roskapussissasi on?

ERIKOISTUTKIJA Juha-Matti Katajajuuri toivoo, että kaikkia kotitaloudesta tulevia jätteitä ei laitettaisi sekajätteisiin.

"Ainakaan ruokajätettä eli biojätettä ei pitäisi laittaa lainkaan sekajätteen joukkoon."

Myös paperit, kartongit ja muovit tulisi erotella mahdollisuuksien mukaan.

Biojätteen paikka ei ole polttouunissa tai sekajätteissä kaatopaikalla. Esimerkiksi Vaasassa sen tulisi päätyä Stormossenin jäteaseman bioreaktoriin. Siellä biojätteestä saadaan biokaasua, jota voidaan käyttää energiana. Puhdistuksen jälkeen biokaasusta saadaan esimerkiksi ympäristöstävällistä polttoainetta, joka ei lisää kasvihuonepäästöjä.

Teksti **MARIIA SARILO** *Kuvat* **MIKKO LEHTIMÄKI**

"Leijalautailu on luonnonvoimien hallitsemista"

Harjoittelemalla oppii ja haasteita pitää olla, ajattelee 80-vuotias vaasalainen Kauko Heikkinen.

Entinen olympiatason telinevoimistelija ja nykyinen leijalautailija reissaa hyvien tuulien perässä ympäri Suomea.

Leijalautailu on monipuolinen laji, jossa voi nauttia rennosta matkanteosta ja maisemista tai treenata hyppyjä ja muita temppuja. Lajia voi harrastaa niin vesillä kuin lumella.

Kauko Heikkisen "lähiranta" on 70 kilometrin ajomatkan päässä Storsandissa. Leijalautailija ei tuijota auton kilometrejä: kun on sopiva tuuli, silloin mennään!

Kun Kauko Heikkinen lähtee reissuun, mukana on golfbägillisen verran tavaraa: lauta, eri kokoisia leijoja eri tuulille, trapetsi, narut ja muut varusteet.

Kaukon vinkit uuteen lajiin

HANKI OPETUSTA

"Olen opetellut kaikki harrastamani lajit kantapään kautta. Nykyään on onneksi aloittelijoille tarjolla hyviä kursseja ja opetusta, niitä kannattaa hyödyntää. Myös muilta harrastajilta saa hyviä vinkkejä."

PANOSTA KUNNON VARUSTEISIIN

"Urheilusta on helpompi nauttia, kun varusteet ovat kunnossa. Jossain sanottiin hyvin, että sää ei ole ikinä liian kylmä, takki vain on liian ohut!"

PIDÄ LIHASVOIMAA YLLÄ

"Hyvä lihaskunto ja vartalonhallinta auttavat uusien lajien opettelussa. Käyn kaksi kertaa viikossa salilla ja treenaan siellä niin tehokkaasti kuin pystyn."

"Leijalautailu on taitolaji, jossa liikutaan vetoleijan avulla joko vedessä tai lumella ja tehdään erilaisia temppuja ja hyppyjä trapetsin varassa.

Oli hätkähdyttävä tunne, kun ensimmäisen kerran hyppäsin laudalla viiden tai kuuden metrin korkeuteen ja katsoin alas aallokkoon. Pelkoa en lautaillen tunne, sillä hyppyyn lähtiessä tilanne on hallinnassa.

Kun aloin vuosituhanen alussa opetella lajia, mietin, miten tästä voi ikinä nauttia. Niin vaikealta se tuntui. Mutta entisenä kilpavoimistelijana tiedän, että harjoittelemalla oppii ja haastetta saa olla. Taitojen kasvaessa nautintokin löytyi. Alussa hienointa oli talvella, kun pääsi treenaamaan leijan ja lumilaudan kanssa, eikä joka päivä kastunut!

Leijalautailu on luonnonvoimien hallitsemista. Tai ainakin yritystä siihen. Olen tuulibongari. Kun tuulisen päivän aamuna herään, ensimmäinen ajatus on, että pitää saada äkkiä puuro keitettyä. Vaasaa lähin leijalautailuun sopiva ranta on Storsandissa Munsalasassa 70 kilometrin päässä. Toinen hyvä ranta on Yyterissä 200 kilometrin päässä. Aikaisemmin käytettiin mittareita, mutta nykyään tunnen ilman apuja, minkäkokaisen leijan otan.

Tätä lajia ei voi harrastaa yksin, sillä narujen selvittelyyn ja muuhun lähtövalmisteluun tarvitaan vähintään yksi avustaja. Sopivalla säällä puhelin piippaa, kun porukassa kysellään, onko kukaan lähdössä merelle. Minulla on yleensä mukana velipoika **Martti**.

Toisaalta rannasta irrottauduttuaan ihminen on itsensä varassa. Jos aallokossa tulee hätä, kukaan ei ehdi auttamaan. Onneksi vakavat tapaturmat ovat harvinaisia.

Pari vuotta sitten keväällä olkapääni meni sijoiltaan hyppäessä. Oma moka: ohjasin väärin, jouduin matkustajaksi ja ajauduin liian matalalle. Fysioterapeutti sanoi, ettei olkapäällä ole asiaa merelle ennen loppukesää. Pakkolevosta oli se ilo, että opin taas kävelemään, kun en pystynyt ajamaan polkupyörällä,

saati leijalautailuun. Heti juhannuksen jälkeen päätin silti, että nyt alkoi loppukesä.

Olen opetellut oikeastaan kaikki uudet lajini vanhana. Purjelautailu alkoi siitä, kun olimme vaimoni **Pirkon** kanssa kesälaskettelemassa Zell am Seessä Itävallassa vuonna 1983. Pysäköimme asuntovaunun niin lähelle rantaa, että aallot pärskivät takaikkunaan. Järvellä näin surffaajia ja ajattelin heti, että tuo pitäisi oppia. Kun kävimme kahtena keväänä Espanjan Tariffassa surffaamassa, törmäsin leijalautailuun, ja vähitellen purjelautailu jäi. Sen jälkeen kävimme Espanjan La Mangassa 13 kevättä leijalautaillessa ja nyt käymme Teneriffalla kerran vuodessa.

Lumilautailun löysin Schöldenissä 80- ja 90-luvun taitteessa. Aloin käydä lautailemassa 'Öjbergsgdorffissa' eli talviurheilukeskus Öjbergetissä ensimmäisten joukossa Vaasassa. Telemarkia minulle ehdotti ensimmäisenä Pirkon tytär.

Kun olin viisikymppinen surffari, olin joukon vanhimpia. Sama lumilautaillessa. Olen ollut jo pitkään se, josta vieraat ihmiset puhuvat sanomalla 'se on se vanhempi mies'. Mutta tuttujen kesken olen Kake.

Urheilu on minulle enemmän kuin harrastus. Se on aika tavalla ohjannut elämäni. Ja kun ajattelee, niin elämäni on aika rikasta!

Muutin 16-vuotiaana Lieksasta Helsinkiin ja menin konepajalle töihin, jotta voisin voimistella. Ammatinkin sain telinevoimistelun kautta, kun seurattu hankki minulle työpaikan kirjapainosta, jossa kouluttauduin faktoriksi.

Edustin Suomea kaksissa olympialaisissa. Kisamatkoilla kehittelimme kilpakumppanini, olympiavoittaja **Eugen Ekmanin** kanssa yritysideaa. Eugen oli Rooman olympialaisten aikaan perustanut konttorikonefirman Vaasaan. Tokion olympialaisten aikana kävimme

japanilaisen painokonevalmistajan tehtaalla tutustumassa. Kisojen jälkeen muutin Vaasaan ja perustimme painoalan yrityksen.

Myös Pirkon tapasin urheilun kautta, voimistelutapahtumassa Ahvenanmaalla. Pirkko on ehkä vielä levottomampi kuin minä, jos ei pääse liikkumaan. Käymme kahdesti viikossa uimahallissa ja vesijumpassa, ja minä myös samalla reissulla kuntosalilla. Tosin minulla on lupa pitää vapaata uinnista, jos tuulee.

Ikä on tosiseikka, joka pitää tiedostaa, mutta josta ei kannata valittaa. Lemmitelineeni oli hevonen, mutta en ole voimistellut telineillä vuosien. Sitä vain kasvaa ulos asioista, jotka eivät enää onnistu. Ei kannata miettiä, mitä on joskus osannut, vaan keskittyä juttuihin, joita pystyy tekemään.

Mitä vanhemmaksi käy, sitä enemmän asioihin tulee tunnelmaa. Ylös leijaan katsellessa näkee samalla lintuja. Storsandissa on merikotka, joka tulee usein liitämään lähelle. Jos lintua ei näy, sitä melkein kaipa.

"Mitä vanhemmaksi käy, sitä enemmän asioihin tulee tunnelmaa."

Joka vuosi tulee uusia lautamalleja ja välineitä. Ainahan sitä haluaa niitä, jotta rannalla tai YouTubessa näkee, kun olettaa, että välineet antaisivat omaan lautailuun jotain lisää.

Nyt on esimerkiksi kehitetty metrin korkuinen foil-evä, jolla pääsee aaltojen yläpuolelle. Toinen yleistynyt juttu on, että ajetaan ilman jalkalennkkejä kuten rullalaudalla. Hypätessä lauta koukataan kädellä mukaan, ja jotkut jopa heittävät laudan veteen ja laskeutuvat sille.

Foil-evästä ja jalkalennkittömästä laudasta olen päättänyt, että en rupea niitä hankkimaan. Suhtaudun niini, että jos alan opetella noita uutuuksia, menetän paljon siitä, mistä voisni nauttia nyt!" ■

Nimi: **Jenni Riekkinen**
 Työ: **henkilöstöpäällikkö**
 Koulutus: **KTM**
 Parasta työssäni:
erilaiset ihmiset

Teksti **ELINA VIRONEN**
 Kuva **KASPER DALKARL**

Työn oppii tekemällä

1 Miksi energia-ala on kiinnostava?

"Alamme on murroksessa. Tällä hetkellä hajautettu sähköntuotanto on paljon esillä, kun ihmiset tuottavat sähköä enemmän itse esimerkiksi aurinkopaneeleilla. Lisäksi digitalisaatio,

robotisaatio ja tekoäly tulevat muokkaamaan energia-alaa. Tämä tarkoittaa, että työssä saa opetella koko ajan uutta.

Vaasan Sähköverkko on lisännyt sähköverkkoon automaatiota kymmenen viime vuoden aikana. Älyverkkoa varten ei kuitenkaan ole palkattu uusia asiantuntijoita, vaan Vaasan Sähköverkon henkilökunta on ottanut uuden tiedon haltuun."

insinöörejä ei vielä tällä hetkellä ole kovin paljon. Olen ollut talossa reilut viisi vuotta, ja sinä aikana naishakijoiden määrä myös teknisempiin tehtäviin on kuitenkin lisääntynyt. Energia-ala siis naisistuu vähitellen."

3 Mitä sanoisit sähköalan opiskelijalle?

"Koulussa ei opi kaikkea, vaikka sieltä saakin hyvän perustan työlle. Esimerkiksi Vaasan Sähkö -konserniin kuuluva Ravera rakentaa ja huoltaa sähköverkkoa. Sellaista osaamista ei Suomessa saa suoraan koulunpenkiltä – lähin opinahjo on Ruotsissa.

Työntekijämme saavat tarpeellisen osaamisen työtä tekemällä, joten ei tarvitse olla valmis paketti, kun hakee töitä. Pääasia on, että energia-ala on intohimosi."

2 Keitä teillä on töissä?

"Vaasan Sähkö -konsernissa on töissä muun muassa sähkötekniikan insinöörejä, sähkö- ja kaukolämpöasentajia ja verkostosuunnittelijoita.

Työntekijöistämme 110 on miehiä ja 42 naisia. Useimmat naiset ovat töissä asiakaspalvelussa, sähkön myynnissä tai taloushallinnon tehtävissä, eli nais-

HAE MEILLE TÖIHIN!

Jos haluat töihin Vaasan Sähkölle, voit jättää avoimen hakemuksen milloin vain verkko-sivuillamme osoitteessa vaasansahko.fi/tyopaikat.

Wärtsilän ilouutiset

VAASA OLI koko talousmaailman huulilla alkusyksystä, kun Vaasan seudun merkittävä työllistäjä Wärtsilä ilmoitti perustavansa Vaskiluotoon uuden tutkimus-, tuotekehitys- ja tuotantokeskuksen Smart Technology Hubin. Kyseessä on peräti 200 miljoonan euron investointi, josta Wärtsilän osuus on 83 miljoonaa euroa.

Tavoitteena on luoda alueelle moderni kampusalue, jossa tutkimusta ja tuotekehitystä tehdään yhdessä yhtiön asiakkaiden, toimittajien, alan start-up-yritysten ja yliopistojen kanssa.

Hubin suunnittelu on jo vauhdissa, ja sen mahdollisista työllistämismahdollisuuksista kerrotaan myöhemmin. Keskukseen arvellaan valmistuvan vuonna 2020.

NÄIN PIDÄT HUOLTA

Pölynimurista

*Eikö imuri vedä kunnolla?
Toimi näin.*

1 | Puhdista suutin imuroinnin jälkeen. Irrota pölynimurin suutin imuletkusta ja imuroi suuttimeen jäänyt lika letkulla.

2 | Puhdista imuletku. Jos imuletkussa on tukos, irrota letku ja aseta se suoraksi tasaiselle pinnalle. Poista tukos jollain kättä pidemmällä. Älä kuitenkaan käytä teräviä esineitä, jotka voivat rikkoa letkun. Jos letku on todella likainen, sen voi huuhdella laimealla pesuaineliuoksella.

3 | Vaihda pölypussi, kun siitä kolme neljäsosaa on täynnä. Jos pölypussi on täydempi, ilma ei kulje enää kunnolla ja imurin imuteho heikkenee. Kun imuroit täydellä pussilla, asuntoon leviää pölyn haju. Myös moottorin kierrosnopeus kasvaa ja jäähtyminen heikkenee, mikä kuluttaa moottoria ja lyhentää imurin käyttöikää. Täysi pölypussi laitetaan sekajätteeseen.

Lähde:
TTS Työtehoseura

4 | Älä käytä pölypussia uudelleen. Pölypussia ei kannata tyhjentää ja käyttää uudelleen, koska jos siihen jää likaa, pussin huokoinen materiaali ei läpäise ilmaa, eikä imuri ime kunnolla. Jos pussi menee rikki, pölyä voi päästä reiästä imurin sisään, ja se voi rikkoa moottorin.

5 | Vaihda imurin suodattimet säännöllisesti, esimerkiksi samalla, kun avaat uuden pölypussipakkauksen. Pölypussipakkaus sisältää usein uuden poistoilmasuodattimen ja moottorinsuojasuodattimen. Tummunee, tukkoiset suodattimet heikentävät ilman virtausta imurissa, ja imuteho heikkenee.

Vaihda pölypussi, kun kolme neljäsosaa siitä on täynnä.

FOTOLIA

Mikä tekee piikin sähkönkulutukseen?

MITEN ARKISET ASIAT, kuten pyykinpesu, saunan lämmitys tai ruuanlaitto, näkyvät perheesi sähkönkulutuksessa? Vaasan Sähkön Online-palvelussa voit seurata energiankulutustasi jopa tunnin tarkkuudella. Näet myös, paljonko maksat käyttämästäsi sähköstä valitsemalasi aikajaksolla.

Kun tiedät, mihin energiaa kuluu, kulutustottumuksia on helpompi ohjata säästävää suuntaan. Sähköasiakkaana näet palvelussa esimerkiksi, millaisen piikin uunin lämmittäminen aiheuttaa kulutuskäyräsi. Tämä voi innostaa sinua käyttämään uunia ener-

giatehokkaammin, vaikkapa hyödyntämään jälkilämmön ruuanlaitossa. Tästä kiittävät sekä kukkaro että ympäristö.

Palvelussa voit vertailla keskenään myös viikkojen, kuukausien ja vuosien energiankulutusta sekä tilata kulutusraportin sähköpostiin haluamaltasi aikaväliltä.

Voit myös tehdä palveluun merkin- töjä hankinnoista, esimerkiksi uudesta pakastimesta tai kuivausrummusta, ja seurata niiden vaikutuksia sähkönkulutukseen.

Kirjautu palveluun kotisivuillamme. Rekisteröidy ensin pankkitunnuksillasi.

FOTOLIA

Luonnonkasveja maljakkoon

OLETKO KYLLÄSTYNYT ostamaan leikkokukkia, jotka kestävät viikon ja nuupahtavat sitten? Hyviä uutisia: nyt on trendikästä koristaa koti kuivahtaneilla luonnonkasveilla, esimerkiksi oksilla, heinillä, kaisloilla ja varvuilla. Ne kestävät maljakossa ikuisesti. Poimi siis ojanpientareelta muutama komea järviruoko tai kerää takapihalta kauniita puiden oksia. Kokeile myös yhdistää maljakkoon leikkokukkia ja luonnonkasveja.

Myrskyjen aika

SYYS- JA TALVIMYRSKYT koettelevat sähköverkkoja ja kaatavat puita. Jos näet sähkölinjoille kaatuneen tai kaatumassa olevan puun, ole yhteydessä Vaasan Sähköverkon vikapäivystykseen: 06 324 5700 tai sahkovalvomo@vaasansahkoverkko.fi.

Vaasan Sähköverkon asiakkaana näet sähköverkon tilanteen reaaliajassa osoitteessa vaasansahkoverkko.fi ja koko Suomen sähköverkon tilanteen osoitteessa sahkokatkokartta.fi

Vaasalaista sähköä (lähes) kaikkialle

MANNER-SUOMEN

295 kunnasta vain kahdessa ei ole Vaasan Sähkön asiakkaita! Nämä kunnat ovat reilun 3 000 asukkaan Veteli ja noin 800 asukkaan Lestijärvi. Tämä numero Nette-lehdestä lähetetään jokaiseen talouteen näissä kunnissa.

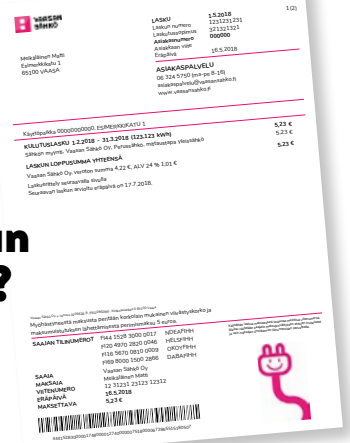
Seuraa meitä somessa!

Maksatko sähkölaskun tilisiirrolla?

OLET EHKÄ huomannut, että sähkölaskun ulkonäkö on muuttunut?

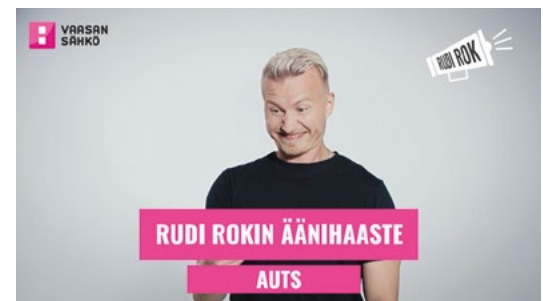
Laskusta on poistunut tilisiirtolomake.

Mutta ei hätää, voit edelleen maksaa laskun pankissa omalta tililtäsi tai omaisesi tililtä, jos hoidat sopimuksella jonkun toisen henkilön laskuja. Uuteen laskupohjaan on jätetty tyhjää tilaa, johon voit kirjoittaa maksajan tilinumeron ja allekirjoituksesi. Lomakkeelta tutut tiedot löytyvät edelleen laskun alaosaan, vaikka lomakekentät on poistettu.

Lisää latausta

SÄHKÖAUTOILUN lisääntyessä myös latauspisteiden tarve kasvaa. Taloyhtiöt ja muut asuinrakennuksen omistavat yhteisöt voivat nyt hakea ARAlta avustusta latauspisteisiin liittyviin kiinteistöjen sähköjärjestelmien muutoksiin. Avustus on 35 prosenttia toteutuneista kustannuksista, enintään 90 000 euroa, ja sitä voi hakea ARAn verkkosivujen kautta.

Mikä äänihuulten akrobaatti!

MITEN IMITOIDAAN etälamautinta tai palovarointinta? Äänihuulten akrobaatti Rudi Rok esittelee taitojaan videolla Vaasan Sähkön Facebookissa.

"Katutaide luo kaupunkiin avoimen fiiliksen"

Lastenkirjojen kuvittaja **Päivi Arenius** kyllästyi tietokoneella työskentelyyn. Syntyi idea Vaasan ensimmäisestä muuntamomaalauksesta.

Teksti **ELINA VIRONEN**
Kuva **MIKKO LEHTIMÄKI**

Mikä maalauksessa on erityistä?

"Sähkömuuntamoita ei ole aiemmin maalattu Vaasassa. Tämä on ensimmäinen maalaus, johon on haettu toimenpidelupaa rakennusvalvonnalta.

Olen aiemmin maalannut muuntamoita ja sähkökaappeja pääkaupunkiseudulla. Vaasan muuntamomaalaus eroaa niistä paikallisen kuvituksen vuoksi.

Sain idean maalauksen neljään kärppähahmoon Pohjanmaan vaakunasta. Muuntamon muille sivuille tulee sähköteemaan viittaavia aurinkopaneeleja, tuulivoimala ja lokkeja, koska Pohjoiselta Kaupunginselältä Vaskiluotoon kulkevien turkoosien maisemaympäristön muoto on kopioitu lokin siivistä.

Muuntamosta tunnistaa lastenkirjoistakin tutun naivistisen, värikkään ja humoristisen kuvitustyylini."

Kuvitat pääasiassa lastenkirjoja. Miksi maalaat muuntamoita?

"Teen kirjojen kuvitukset tietokoneella. Muutama vuosi sitten tekeminen alkoi tuntua väkinäiseltä, sillä olin kuvittanut jo pitkään Muumi-kirjoja nopealla tahdilla. Saatoin istua koneella jopa kaksitoista tuntia putkeen.

Halusin päästä maalaamaan ja tekemään käsillä. Liityin visuaalisen viestinnän suunnittelijoiden järjestön Grafian katutaidekiltaan ja jo samana kesänä maalasin ensimmäisen sähkökaappini Arabian Katufestivaaleilla Helsingissä.

Viime talvena aloin tehdä taidekasvatuksen pro graduani katutaiteen paikkasidonnaisuudesta ja sain idean tehdä katutaide Vaasaan. Vaasan kaupungin Kulttuurikeskuksesta ehdotettiin, että maalaisin sähkökaappeja. Otin yhteyttä Vaasan Sähköverkkoon, ja aloimme suunnittelemaan, mitä maalaisin ja minne.

Maalattava muuntamo sijaitsee Ratakadun ja Ajurinkadun kulmassa. Maalaus on aloitettu, ja säistä riippuen se saatetaan loppuun viimeistään keväällä.

Toivon, että voin maalauksillani piristää kaupunkilaisia. Kun taide tulee ulos museoista ja on kaikkien saatavilla, se tekee myös kaupunkiin avoimemman fiiliksen."

Mitä maalaat seuraavaksi?

"Voisin maalata vaikka Matkakeskuksen viereisen Maasilan alikulun seinät uusiksi.

Olisi myös kiva päästä maalamaan talon seinän kokoinen muraali. Minulla olisi sitä varten jo henkilönostinkorttikin valmiina."

Kuvittaja Päivi Arenius, 33, maalasi ensimmäisen sähkökaappinsa vuonna 2016 Helsingissä. Hän on kotoisin Paimiosta, mutta on asunut Vaasassa vuodesta 2010 lähtien.

Tanja-Maria Davidov (oik.) ja Mirja Palola (alh.) haluavat tehdä suklaasta menestyvän bisneksen.

Suklaalla maailmalle

Vaasalainen Taiga Chocolate syntyi yhden naisen autotallifirmana. Nyt Mirja Palola ja Tanja-Maria Davidov aikovat viedä kalasuklaan ja muut luksusherkut maailmalle.

Teksti **MARIIA SARILLO** Kuvat **PÄIVI KARJALAINEN**

Siinä se nyt on: pala parasta vaasalaista osaamista.

Sen jälkeen, kun Taiga Chocولاتen kalasuklaa palkittiin Hong Kongissa luonnontuotemes-suilla, luksusherku on viety käsistä. Toimitusjohtaja **Mirja Palola** on varjellut Vaasan tällä hetkellä ainoaa kalasuklaalevyä kuvaajaa varten, sillä lisää suklaata saadaan vasta myöhemmin viikolla.

Vasta heinäkuussa perustetun yrityksen vauhti on ollut hurja, mutta onneksi sitä luotsaavat kokeneet tekijät.

Kala ja suklaa – miksipä ei!

Taiga Chocولاتen levyissä tumma suklaa yhdistyy suomalaisiin raaka-aineisiin. Marjaisten makujen lisäksi valikoimassa on porosuklaata ja kalasuklaata. Pakkausten printissä vilahtelee satumainen luonto.

Kalasuklaan tarina on mainio. Sen kehittäjä, vaasalainen **Anne Nymark** näki kaupassa kuivattuja kuoreita ja ajatteli kokeilla, maistuisivatko ne kissalle. Kissa ei kaloista piitannut, joten Nymark päätti maistaa niitä itse.

TAIGA CHOCOLATE on vaasalainen start-up-yritys, joka tähtää käsin-tehdyllä luksussuklaallaan kansainvälisille markkinoille. Tumma suklaa yhdistettynä pakastekuivattuihin marjoihin ja muihin suomalaisiin makuihin kiinnostaa etenkin Aasiassa. Taiga Chocolate on Vaasan Sähkön asiakas.

Kala maistui harvinaisen hyvältä. Mutta mitenhän se sopisi suklaaseen?

Kävi ilmi, että mainiosti. Käsin tehdylle luksussuklaalle Suomen markkinat ovat kuitenkin pienet. Nymark pyysi sivutyönä pyörittämänsä suklaafirman eteenpäin viemiseen apua yrittäjäkurssilla tutuksi tulleelta **Tanja-Maria Davidovilta**. Tämän kautta taas löytyi Palola. Nymark on yrityksen pääomistaja ja vastaa tuotekehityksestä ja alihankkijoista.

Davidovilla ja Palolalla on takanaan pitkät urat yrityselämässä. Palola on start-up-johtamisen ja -kehittämisen lisäksi markkinoinut ja kehittänyt yritysten teknisen tiedon hallinnan palveluita ja järjestelmiä. Davidov taas on työskennellyt viennin parissa sekä tehnyt kaupaa kansainvälisissä rahtipalveluissa. Aluksi he olivat mukana neuvonantajina, mutta vähitellen suklaasta on tullut vähintään puolipäivätyö.

”Hyvä brändi ja usko sen mahdollisuuksiin”, Palola perustelee mukaan lähtöään.

”Sitä paitsi ensimmäistä kertaa kaikki ymmärtävät, mitä me myymme!” naiset nauravat.

Matkalla Aasiaan

Kesällä Davidov ja Palola olivat esittelemässä Taiga Chocolate -brändiä Hongkongin luonnon- ja luomutuotteiden kansainvälisillä messuilla osana Food from Finland -osastoa.

”Kiina on luonteva suunta kasvaa, sillä siellä sekä suklaankulutus että keskiluokka ovat kasvussa. Siellä on

myös vahva lahjojen antamisen kulttuuri. Mikä sen parempi lahja kuin suklaa – se on poliittisesti ja uskonnollisesti täysin neutraali.”

Yritystoiminta on toistaiseksi pientä. Tuotanto on alihankkijalla ja toimisto kulkee siellä, missä vetäjätkin. Useimmiten palaverit pidetään Palolan keittiönpöydän ympärillä. Neuvotte-luita Aasiaan käydään muun muassa Skypen kautta. Hongkongin-matkan jäljiltä Palolalla ja Davidovilla on iso kasa potentiaalisten maahantuojien yhteystietoja. Ne pitäisi nyt käydä läpi. Joulumarkkinoille on luvassa Taiga Chocولاتen uusi suklaamaku.

Premium-suklaa on kilpailtu ala, mutta suomalaisen luonnon puhtaus ja marjoihin liitetyt terveysvaikutukset ovat vahva kilpailuvaltti. Toistaiseksi Taiga Chocolate -suklaata saa pienistä erikoismyymälöistä, Lapin turistikohteista ja Finnairin lennoilta. Tavoite on, että vuoden päästä vaasalaista huippusuklaata myydään ainakin Hongkongissa ja Singaporessa, mahdollisesti myös Manner-Kiinassa ja Japanissa.

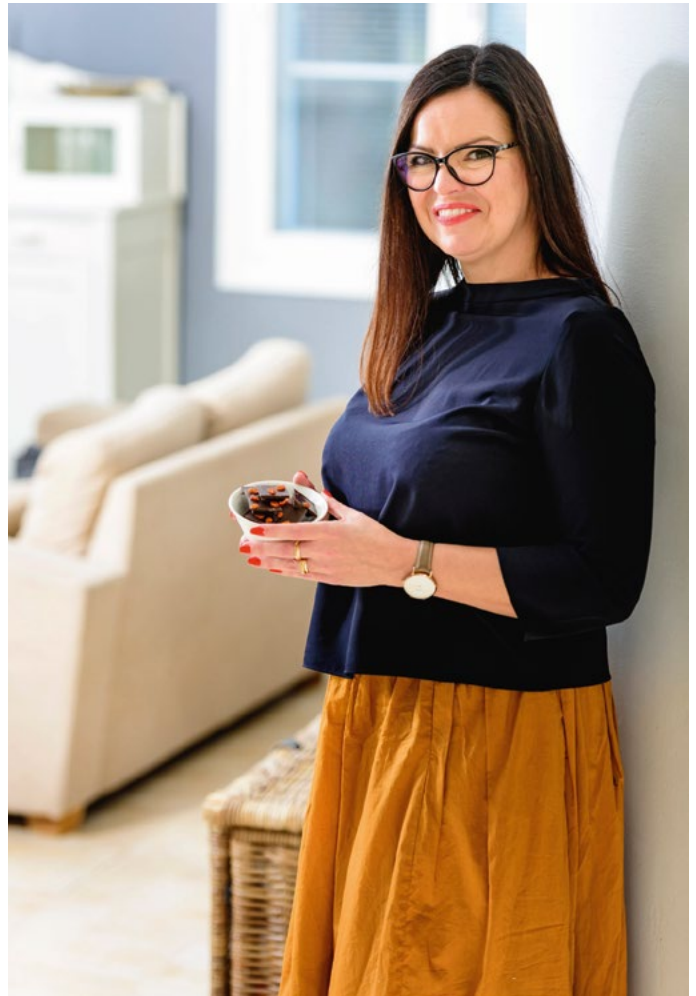
Suklaafirman bisnesnaiset puhuvat lämpimästi yhteistyön puolesta. Vienti-markkinoille pyrkivien suomalais-yritysten on järkevä jakaa niin riskejä kuin verkostoja.

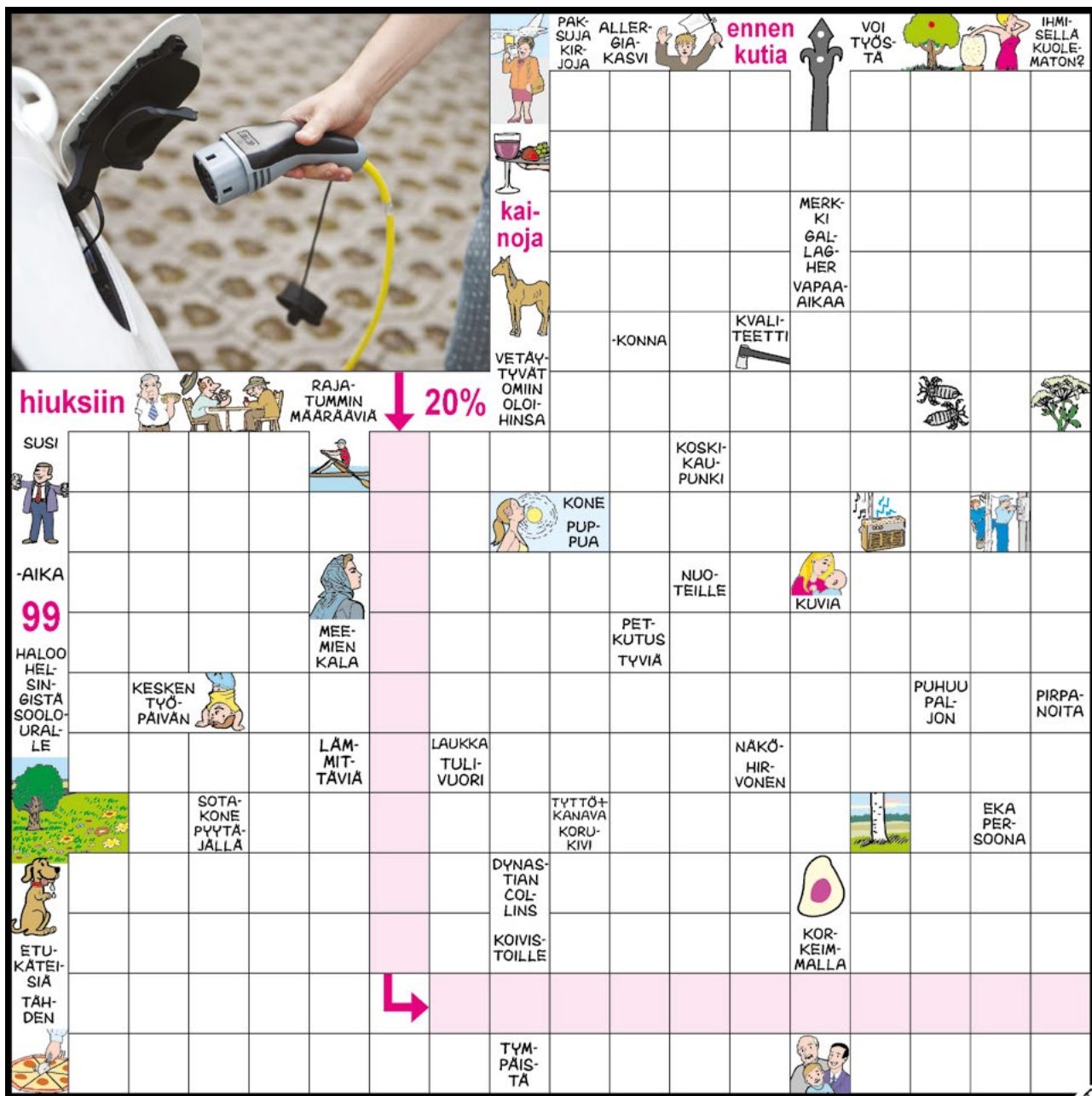
”Sama pätee luovan työn tekijöihin. Taiteellisuus ja myyntihenkiyys harvoin yhdistyvät samassa ihmisessä. Moni luovan alan osaaja myy osaamistaan liian halvalla, jos ei hanki apua yrittämiseen. Pienen on vaikea lähteä maailmalle yksin.” ■

AIDOSTI HYVÄÄ

Taiga Chocolate ammentaa maut ja mielikuvat suomalaisesta luonnosta. Kalasuklaan kuoret elävät villinä Lapin joissa. Kirpeä tyrni on samaan aikaan eksoottinen maku ja terveispommi: yhdessä marjassa on enemmän vitamiineja kuin appelsiiniissa.

www.sanaris.fi / laadinta Erkki Vuokila, ulkoasu Heli Kärkkäinen

NIMI

LÄHISOITE

POSTINUMERO JA -TOIMIPAikka

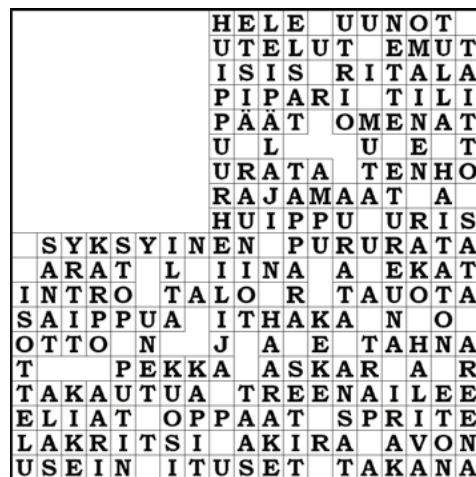
PUHELIN

Palauta **30.11.2018** mennessä osoitteeseen: nette@vaasansahko.fi tai "Nette-ristikko" Vaasan Sähkö Oy PL 26, 65101 Vaasa

Ristikon oikein ratkaisseiden kesken arvomme kaksi **Taiga Chocولاتen tuotepakettia** (arvo noin 30 €).

Edellisen Nette-ristikon voittajat: Berit Holm, Vaasa Jorma Rintamäki, Alavus

Emme säilytä ristikkokisaan osallistuneiden yhteystietoja arvonnän jälkeen.

Kotoista etnisiin maustein

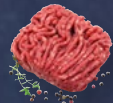
Talven kaunein hummus tehdään punajuuresta, loppuvuoden sesonkiherkusta. Lähi-idän keittiöstä tutun hummuksen seuraksi pyörytetään marokkolaisittain maustetut lihapullat.

Resepti **HANNA HURTTA** Kuva **MARI LAHTI**

Aloita punajuurihummuksesta:

Nopeimmin teet hummuksen etikka-punajuurista, mutta voit myös keittää punajuuret sitä varten. Kuori valkosipulinkynnet ja paloittele punajuuret. Mittaa kaikki hummuksen ainekset tehosekoittimeen. Surauta mahdollisimman sileäksi. Tarkista maku ja siirrä hummus jääkaappiin tekeytymään lihapullien valmistamisen ajaksi. Hummus säilyy jääkaapissa muutaman päivän, ja sen maku jopa paranee, joten voit tehdä kerralla isommankin satsin.

Tee lihapullataikina:

Kuori ja hienonna sipuli ja valkosipulinkynnet mahdollisimman hienoksi. Sekoita kaikki taikinan ainekset keskenään ja pyörittele taikina pieniksi pulliksi. Marokkolais-säväyksen pulliin antaa ras el hanout, pohjois-afrikkalaisen keittiön suosituin mausteseos.

Paista lihapullat:

Kätevimmin kypsennät lihapullat uunissa. Lado ne leivinpaperin päälle uunipellille ja paista 200 asteessa noin 15 minuuttia. Voit myös paistaa pullat pannulla pienessä öljytilkassa, jolloin energiaa kuluu hieman vähemmän.

Laita tarjolle:

Lusikoi hummus laakeaan tarjoiluastiaan ja asettele päälle kuumat tai jäähtyneet lihapullat. Viimeistele ruoka paahdetuilla pinjansiemenillä, granaattiomenan siemenillä ja lehtipersiljalla.

Punajuurihummus sopii myös leivän päälle ja trendikkääksi dippifahnaksi.

Virkeyttä

Punajuuri on hyvää ravintoa aivoille, ja sen on todettu virkistävän niin mieltä kuin aineenvaihduntaa.

Tarvitset 4 hengen annokseen:

Punajuurihummukseen

1 prk (230 g) kypsiä kikherneitä
3 rkl tahinia
1–2 valkosipulinkynttä
½ sitruunan mehu
1 dl oliiviöljyä
150 g etikkapunajuuria
suolaa

Lihapulliin

400 g porsaan jauhelihaa
1 pieni sipuli
1 valkosipulinkyntsi
1 rkl hienonnettua lehtipersiljää
1 ½ rkl hienonnettua minttua
2 tl ras el hanout -mausteseosta
½ tl jauhettua juustokuminaa eli jeeraa
suolaa ja mustapippuria

Lisäksi

granaattiomenan siemeniä
paahdettuja pinjansiemeniä
lehtipersiljää

**VAASAN
SÄHKÖ**

Suomen vaasalaisinta sähköä

VOITA VALOAA KOTIISI

Osallistu arvontaan ja voita ammattitaitoinen valaistussuunnittelija käyttöösi. Suunnittelija auttaa sinua luomaan juuri sinun kodissasi toimivan valaistuksen. Voiton arvo jopa 1 500 €!

Lue lisää ja osallistu:
vaasansahko.fi/asiakasedut

Säännöt: Arvontaan voivat osallistua Vaasan Sähkön asiakkaat 10.9.–19.11.2018. Palkintoon sisältyy enintään 1 500 € arvoinen valaistussuunnittelu. Voittajan nimi ilmoitetaan sosiaalisessa mediassa ja suunnittelusta voidaan tehdä juttu Vaasan Sähkön käyttöön. Lue lisää: vaasansahko.fi/asiakasedut.